

Samarbeid mellom museene om etablering av nyskapende folkeforskning (SAMMEN FF)

Relevans

Museene er institusjoner som kombinerer kunnskapsutvikling og kontakt med et bredt publikum utenfor academia, ikke sjelden i form av ulike samarbeidsprosjekter. Det mangler imidlertid møteplasser og dialog mellom museene for å utvikle en felles forståelse for – og implementering av folkeforskning i praksis. Dette prosjektet går til kjernen av Forskningsrådets målsetting med den aktuelle utlysningen, nemlig å utvikle nyskapende folkeforskning ved museene gjennom kunnskapsutvikling og nettverksbygging, og dermed jobbe mot etablering av et felles kunnskapsgrunnlag og samarbeid på tvers av fagområder og sektorskiller mellom konsoliderte museer og universitetsmuseene. Med det omsøkte tiltaket vil vi stimulere til utvikling av nye forskningsspørsmål og konkrete prosjekter av både lokal betydning og av mer overordnet nasjonal og internasjonal karakter.

Folkeforskning i museene

Museene utmerker seg som kunnskaps- og forskningsinstitusjoner fordi de per definisjon har samhandling med et bredere publikum som en kjernevirksomhet. Folkeforskning er et begrep som har blitt vanligere de senere årene, men museene har bedrevet denne typen virksomhet og samarbeid gjennom hele sin historie, ikke minst i form av innsamling av gjenstander, dokumentasjon og data, samt betydelig frivillig innsats for oppbygging og drift av lokale og regionale museer. I nyere museumsvirksomhet er det dessuten sterkt fokus på samhandling, medskaping og interaktivitet i formidlings- og utviklingsammenhenger.

Det relativt nye fokuset på Citizen Science og folkeforskning som begreper – og på diskusjonen rundt hva begrepene inkluderer og innebærer, har bidratt til en utvidet og fornyet refleksjon på dette feltet ved museene. Ulike institusjoner har utformet strategier der satsning på folkeforskning og ulike former for samskappingsprosesser er en prominent integrert del. Ved museene som er involvert i denne søknaden, så vel som en rekke andre museer i Norge, er det igangsatt et betydelig arbeid for å kartlegge egen virksomhets muligheter- og utviklingspotensialer.

Dette er i tråd med et mer overordnet politisk og praktisk mål om åpen forskning, noe ulike former for folkeforskning er en særlig egnet fremgangsmåte for å oppnå. Vi sikter da til målsettinger om at det ikke bare er resultater av forskningen som skal gjøres tilgjengelig, men at selve forskningsprosessen bør åpnes opp gjennom økt samskaping med og brukermedvirkning fra grupper utenfor academia. Dette vil igjen kunne bidra til at interessen for, kunnskapen om, og tilliten til vitenskapelig forskning øker i samfunnet. Samskaping og folkeforskning er dermed ytterst relevante tilnærminger i museenes forskningspraksis med tanke på å øke interessen for kunnskapsproduksjonen som foregår i denne sektoren, samt for å inkludere innbyggere og lokalsamfunn i å identifisere kunnskapshull som vi så i samarbeid kan utforske og i neste omgang søke å fylle.

For å sørge for en god utvikling på dette feltet, er det kritisk å etablere dialog og kunnskapsutveksling mellom museene. Det norske museumslandskapet er svært omfattende og variert, og ulike institusjoner har ulike forutsetninger for å igangsette folkeforskningsprosjekter. Vi har imidlertid mye å lære av hverandre, kanskje særlig på tvers av det som i denne sammenheng kan oppfattes som en noe konstruert grense mellom konsoliderte museer og universitetsmuseene.

I denne forbindelse ønsker Kulturhistorisk museum og Østfoldmuseene i samarbeid med Norsk folkemuseum å ta initiativ til et museumsnettverk for folkeforskning innenfor det nasjonale nettverket for folkeforskning som nylig har blitt initiert av Forskningsrådet. Målsettingen med dette er å fremmevarig dialog og diskusjon av temaet på tvers av museumslandskapet. Vi ønsker å kartlegge møtepunkter og

områder der de ulike museene kan utfordre og utfylle hverandre, med den målsetting å etablere konkrete prosjekter som fremmer frivillighet, demokratiske prosesser og involverer ulike ikke-akademiske eller ikke-profesjonelle grupper i våre forskningsvirksomheter.

Nettverket vil i utgangspunktet inkludere museer med kulturhistorisk forankring og profil, uten at dette ekskluderer museer med fokus på andre fagfelt. Dette fordi kildene, kunnskapsutviklingen og publikumsaktiviteten på kulturhistoriske museer i noen grad skiller seg fra for eksempel mer naturvitenskapelig innrettede museer. Det er behov for å artikulere hva denne aktiviteten består i per i dag og hvilke måter den hensiktsmessig kan videreutvikles med tanke på inkludering av nye grupper i ulike former for aktiv samskaping.

Et museumsnettverk for spesifikt kulturhistoriske museer vil også bidra til at flere av disse deltar aktivt i kunnskapsutviklingen og engasjerer seg i Forskningsråds nasjonale nettverk for folkeforskning.

Formålet med prosjektet er å styrke museenes arbeid med sin kjernevirksomhet i tråd med målsettingene som skisseres i stortingsmeldingen *Musea i samfunnet - Tillit, ting og tid*; solid kunnskapsproduksjon, relevant formidling, helhetlig samlingsutvikling, trygg ivaretagelse av museenes samlinger og kunnskapsgrunnlag og aktiv samhandling (Meld. St. 23 (2020–2021)). Det er også et mål å bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål i tilknytning til dimensjonen sosial bærekraft i Agenda 2030 gjennom å sørge for bredere involvering og mer demokratisk samarbeid i det som faktisk utgjør museenes samfunnsoppdrag og kjerneoppgaver; forskning, forvaltning og formidling.

For å oppnå dette vil det være sentralt å diskutere generelle rammeverk og fremgangsmåter, men samtidig oppmuntre til lokal tilpasning og implementering, så vel som tverrsektorielt og transdisiplinært samarbeid utover museumssektoren, inkludert samarbeid med aktører fra for eksempel privat næringsliv, frivillige organisasjoner og andre aktuelle samarbeidspartnere.

Som resultat av prosjektet vil det foreligge konsept og søknadsgrunnlag for 1-3 tverrfaglige samarbeidsprosjekter som omhandler folkeforskning innenfor de kulturhistoriske museene i Norge og potensielt også utover landets grenser gjennom utvidede samarbeidsrelasjoner. Samarbeidsprosjektene skal spille på identifiserte skjæringspunkter i museenes virksomheter og felles satsningsområder der museene har særlig gode forutsetninger for å utfylle hverandre på forsknings-, samlings- og/eller formidlingsfronten. Det vil være en målsetting å utnytte de rollene ulike museer allerede har med tanke på publikumsgrupper og kontaktflater mot frivilligheten, men også å videreutvikle disse og etablere nye samarbeid på tvers av institusjonsgrensene. Så langt mulig utvikles konseptene med direkte blick for aktuelle finansieringsmuligheter til å gjennomføre innovativ folkeforskning i og på tvers av museene.

Arrangementer

Per i dag er deltagelsen fra de kulthistoriske museene i Forskningsrådets nettverk for folkeforskning begrenset, og det eksisterer ikke andre arenaer for strukturerte diskusjoner av temaet knyttet til for eksempel metoder og strategier. Det er derfor nødvendig å skape en plattform som genererer diskusjoner som kan drive kunnskapsfeltet videre.

Involvering av publikum, frivillige og sivilsamfunnet i kulturhistoriske museer er gjerne fokusert på samarbeid knyttet til nye innsamlinger eller dokumentasjon av kulturelle og sosiale forhold, samlingsutvikling gjennom transkribering, registrering eller kontekstualisering, samarbeid omkring utvikling og analyse av kulturvitenskaplige problemstillinger, og samarbeid om formidling, gjennom utvikling av utstillinger, bøker eller podkastserier. Vi ønsker imidlertid å åpne for en bredere diskusjon som også kan identifisere andre mulige satsningsområder og samarbeidsformer og vise vei mot nyskapende former for folkeforskning ved de kulturhistoriske museene.

Vi vil trekke veksler på deltagelse i nettverket fra Teknisk museum, som har bred erfaring innenfor dette feltet, og som i samarbeid med en av partnerne i prosjektet nylig har avsluttet et forskningsprosjekt om samskapende kunnskapsutvikling i museene (Treimo et al. 2023). Dette er kunnskap vi vil bygge videre på for å inspirere nyskapende teori- og metodeutvikling innenfor vårt prosjekt. Vi vil bruke nettverkene for nasjonale museer som er initiert av Kulturdirektoratet, Forening for kulturforskning og UHRMs ulike arenaer til å rekruttere deltakere til prosjektet. I dette prosjektet ønsker vi å bygge det interne nettverket for de aktuelle museene og fremme nødvendig diskusjon og nyskaping. Relasjonsbygging med aktører utenfor museumssektoren skal realiseres i de konkrete folkeforskningsprosjektene som nettverksarbeidet skal resultere i.

Støtte fra Forskningsrådet er helt nødvendig for å etablere møteplasser og nettverk, særlig med tanke på en demokratisk mulighet for deltagelse fra hele landet. Vi anser det som nødvendig å avholde arrangementene med fysisk deltagelse, da dette fremmer engasjement, kunnskapsutveksling og varige investeringer i relasjoner og dialog på en måte som er vanskeligere å oppnå med kun digitale møtepunkter.

I nettverksprosjektet vil vi gjennomføre tre møter som suksessivt vil bringe oss nærmere målet om utvikling av konkrete samarbeidsprosjekter (se også tentative program nederst i prosjektbeskrivelsen):

1. **Dialogmøte våren 2024:** Det første møtet vil være et relativt uformelt nettverksmøte, der hensikten er å utveksle erfaringer og bli kjent med hverandres arbeid. Deltagerne vil presentere eksempler på tidligere, pågående eller planlagte relevante prosjekter. Det første møtet vil finne sted på Kulturhistorisk museum i Oslo i april 2024. Det vil her legges opp til presentasjoner av konkrete prosjekter, men i størst grad tid til diskusjon av noen overordnede spørsmål knyttet til denne virksomheten ved kulturhistoriske museer. For å sikre mulighet for deltagelse for museer i alle deler av landet, vil prosjektet dekke delegatenes utgifter til reise og opphold i henhold til visse kriterier (reiselengde m.m.). Møtet får en deltagerbegrensning på 50 personer, hvorav halvparten antas å ha behov for reisestøtte (se budsjett).
2. **Symposium høsten 2024:** Den andre møtet vil være rettet mot mer målrettet kunnskapsheving, metodeutvikling og inspirasjon. Vi er i dialog med Norges Museumsforbunds fagseksjon for forskning og ønsker primært å avvikle symposiet som en sesjon ved deres årskonferanse i 2024. Sesjonen vil være åpen for deltagelse for alle interesserte som deltar på konferansen, men også i denne sammenheng er det ønskelig å kunne yte noe støtte til å dekke reiseutgifter (se budsjett).
3. **Samskapingslab våren 2025:** Det tredje møtet vil være en samskapingslab for prosjektutvikling rettet mot å utvikle prosjektkonsepter for folkeforskning ved kulturhistoriske museer i samarbeid med eksterne aktører. Målet er å utvikle søknader om finansiering av prosjekter med oppstart i perioden 2025–2026. Samskapingslaben vil avholdes ved Østfoldmuseene. Som ved de andre arrangementene vil prosjektet dekke reiseutgifter for å sikre landsdekkende deltagelse.

Under og etter den planlagte prosjektperioden, ønsker vi å presentere og diskutere erfaringer og resultater fra prosjektet på nettverksmøter for Forskningsrådets nasjonale nettverk for folkeforskning. Vi ønsker å gå i dialog med nettverket om hvilket format denne kunnskapsdelingen bør ha. En av gevinstene ved prosjektet forventes å være at flere museer ser Forskningsrådets nettverk som en relevant og attraktiv arena for utveksling og kompetansebygging på dette feltet. Prosjektet ønskes for øvrig videreført etter prosjektperioden med for eksempel årlige seminarer for å opprettholde den etablerte dialogen mellom museene.

En potensiell risiko ved prosjektet ville være at det viser seg å ikke være interesse for et slikt nettverk på andre kulturhistoriske museer, men våre preliminære samtaler for å kartlegge dette gir ikke grunn til å anta at så er tilfelle. Det er heller ikke grunn til å tro at et slikt nettverk og samarbeid vil være strategisk irrelevant for de aktuelle museene, da det vil falle innunder de strategiene som er formulert om nettopp slike satsninger. Preliminær kontakt med Museumsforbundets fagseksjonen for forskning tyder på at vi vil kunne melde inn det planlagte symposiet som en sesjon på Museenes forskerkonferanse 2024. Dersom sesjonsforslaget ikke skulle få plass i programmet, vil symposiet kunne avholdes som et frittstående arrangement utenfor denne konteksten. Med tanke på at ulike samarbeidsformer er vektlagt for en rekke satsninger initiert av potensielle finansieringskilder som EU og Forskningsrådet, mener vi også at det er liten til ingen risiko for at de prosjektene som blir utformet i arrangement 3, samskappingslaben, ikke skal kunne omsøkes innenfor utlysninger som kommer i 2024–2025. Tilpasning til aktuelle utlysninger vil også være en del av tematikken i arrangementet. Siden vår målsetting er å bidra til fysiske møteplasser for diskusjon av tematikken og demokratisk deltagelse for museer fra hele landet, ville utfordringer med å få dekket reisekostnader kunne være til hinder for en god gjennomføring. Dette vil løses dersom vi mottar den omsøkte støtten fra Forskningsrådet. Utbrudd av en ny pandemi eller tilsvarende uforutsette hendelser vil kunne hindre fysiske møter. De skisserte arrangementene vil om absolutt nødvendig kunne avholdes digitalt.

Oppsummert er målsettingene for prosjektet:

- Kunnskapsutvikling og kompetansebygging i museumssektoren gjennom deling av erfaring og utvikling av felles begrepsapparat, forståelse og samtale om involvering, samskaping og folkeforskning og dens potensiale for museumspraksis.
- Konkret prosjektutvikling for videreføring av utviklings- og samskaping av kunnskap på feltet i museene, mellom de konsoliderte museene og universitetsmuseene og i møte med andre sektorer og forskningsmiljøer.
- Videreføring av samtale og utveksling på dette feltet museene imellom og mellom museene og andre interesserte (inkludert Forskningsrådets folkeforskningsnettverk) etter prosjektperioden, for eksempel i form av årlig seminar.
- Styrke museenes involverings-, samskappings- og folkeforskningsaktivitet og integrering av denne i institusjonelle praksiser som bidrag til utvikling av museenes grunnleggende virke innenfor forskning, samlingsarbeid/ forvaltning og formidling, i tråd med museenes strategiske grunnlag og samfunnsmandat.

Det er avslutningsvis verdt å merke seg at budsjett for prosjektet er skalerbart. Her ser kjernegruppa som har utarbeidet søknaden for seg at planlagt aktivitet kan tilpasses dersom det viser seg å være aktuelt som del av Forskningsrådets behandlingsprosess.

Referanser

Meld. St. 23 (2020–2021): *Musea i samfunnet – tillit, ting og tid*. Stortingsmelding 23 (2020-2021). [Tilgjengelig på <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-23-20202021/id2840027/>. Sist lest 04.09.2023.]

Treimo, Henrik, Lars Risan, Ketil Gjørme Andersen, Marianne Løken og Torhild Skåtun (red.), 2023: *Tingenes metode – museenes kunnskapstopografi*. Trondheim: Museumsforlaget.

Tentative programmer:

Arr. 1. Dialogmøte på Kulturhistorisk museum, april 2024

- 10.15: Velkommen og introduksjon
- 10.30: Presentasjon 1
- 11.00: Presentasjon 2
- 11.30: Presentasjon 3
- 12.00: Lunsj
- 13.00: Diskusjon tema 1: Hva er folkeforskning og driver vi allerede med det?
- 13.45: Diskusjon tema 2: Hvilke muligheter og utfordringer kan vi identifisere innenfor folkeforskning ved de kulturhistoriske museene?
- 14.30: Pause
- 14.45: Diskusjon tema 3: Hvordan kan vi videreutvikle vårt samarbeid om og kreative tekning rundt folkeforskning?
- 15.30: Oppsummerende diskusjon

Arr. 2. Symposium på Museenes forskerkonferanse, oktober/november 2024

Symposiet utformes i henhold til konferansens retningslinjer og bidragene som meldes inn til sesjonen etter nærmere avtale med arrangøren(e).

Arr. 3. Samskapingslab på Østfoldsmuseene, januar 2025

- 11.00: Velkommen og introduksjon
- 11.15: Introduksjon av aktuelle finansieringskanaler
- 12.00: Lunsj
- 13.00: Tema-workshop
- 13.45: Oppsummering temaer, gruppering etter tema og interesser
- 14.00: Pause
- 14.15: Metode-workshop i tema-grupper
- 15.00: Oppsummering og omgruppering
- 15.15: Gruppediskusjoner – djevelens advokat
- 15.45: Pause
- 16.00: Avsluttende oppsummering av prosjektideer, samarbeidsmuligheter og videre fremdrift for konkrete søknader